

Unjårgga Gielda / Nesseby kommune

Et sjøsamisk bolystsamfunn

Kommuneplanens samfunnsdel 2025-2036

Veiviser

Samfunnsdelen – Kjapt forklart.....	3
Historien vår tar vi med oss	4
Hva mener vi med «et sjøsamisk bolystsamfunn»?.....	5
Samfunn og organisasjon i endring	6
Vår felles bærekraft.....	7
Ansvar, utfordringer og muligheter	9
Hovedmål og satsinger for 2025-2036.....	10
Satsingsområde 1: Šillju	11
Satsingsområde 2: Barn, ungdom og foreldre.....	12
Satsingsområde 3: Gode liv – Bolyst for alle	14
Satsingsområde 4: Folkehelse.....	15
Satsingsområde 5: Næringsutvikling	16
Satsingsområde 6: En trygg og god bolig for alle	18
Satsingsområde 7: Samfunnssikkerhet og lokal motstandskraft.....	19
Organisasjonsutvikling / en robust kommune	20
Arealstrategi	21
Veien videre – Implementering av samfunnsplanen	23

Samfunnsdelen – Kjapt forklart

Kommuneplanens samfunnsdel er Nessebysamfunnets overordnede og helhetlige plan. Den inneholder innsatsområder og målsetninger for kommunen og kommunesamfunnet de neste tolv årene, og forteller hvordan det skal jobbes for å komme seg dit. De strategiske valgene i denne planen skal bidra til en bærekraftig samfunns- og kommuneutvikling. Vi skal bli mer attraktive som bo- og næringskommune. Samfunnsdelen er tilpasset statlige og regionale planer, samt FNs bærekraftsmål. Kommunestyret i Nesseby kommune har vedtatt en plan for hvordan vi kan bidra til at jorden blir et bedre sted – for alle.

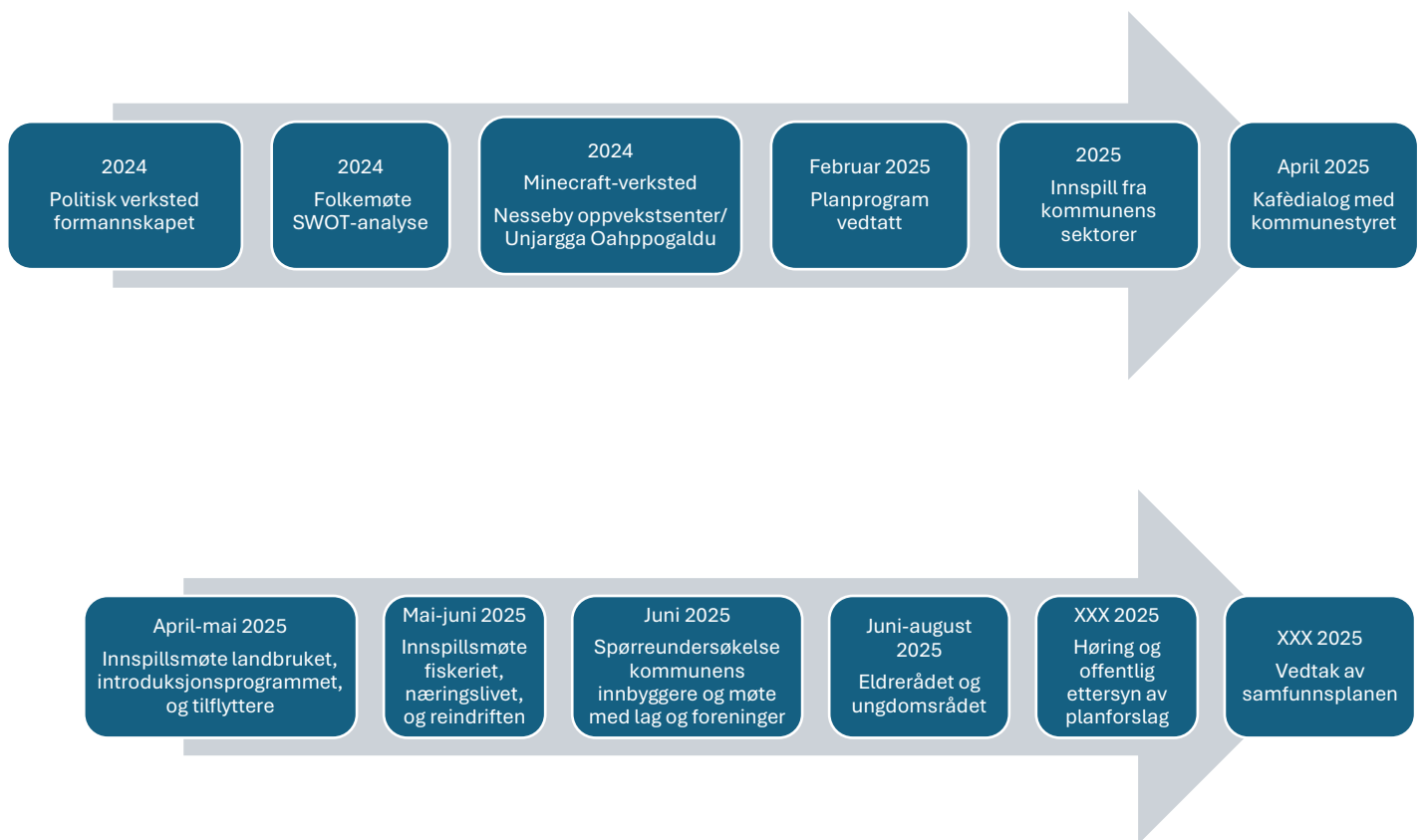
FNs bærekraftsmål. Kilde: Forente nasjoner.

Kommuneplanens samfunnsdel bidrar til at økonomiplan og årsbudsjett kan forberedes og vedtas på en mer helhetlig og systematisk måte. Kommunestyrets langsiktige styring blir tydeligere fordi vi får ett sammenhengende planverk, med denne planen som den overordnede. Det blir enklere å se sammenhengen mellom politiske vedtak, og for administrasjonen å gjennomføre disse. Til sist; vi kan søke om flere virkemidler med planen som bakgrunn.

Kommuneplanens samfunnsdel utgis på norsk og samisk.

Hvordan samfunnsdelen har blitt til

Politikere, administrasjon og befolkningen har funnet en retning for hvordan vi vil at kommunen vår skal bevege seg og se ut fremover mot 2036. I over et år har vi gjennomført folkemøter, arbeidsverksteder og spørreundersøkelser hvor innbyggerne, kommuneadministrasjon og politisk nivå har kommet med innspill til planen. Det endelige resultatet bygger på den tidligere samfunnsdelen vedtatt i 2021, føringer gitt i planprogrammet for denne planen, og arbeidet som er gjort gjennom 2024-2025. På bakgrunn av dette sitter vi igjen med en samfunnsplan utviklet av og for innbyggerne i kommunen vår.

Historien vår tar vi med oss

Unjargga Gielda / Nesseby kommunes framtid må bygges med rot i lokalsamfunnets historie.

De verst tenkelige hendelser og brytninger mellom folkeslag og myndigheter påvirker enda innbyggerne våre. Under andre verdenskrig ble befolkningen tvangsevakuert. Nesten alt av hus og infrastruktur ble brent og ødelagt av okkupasjonsmakten. Etter krigen havnet enkeltpersoner i Nesseby og omegn uforvarende i gnisningsflaten mellom stormaktene, og i norske myndigheters søkelys. De deltok på alliert side sammen med russiske styrker og ble deretter mistenkeliggjort.

Fornorskningspolitikken fratok store deler av befolkningen deres eget språk og kultur. Å være samisk eller kvensk var mindreverdig. Identitetene våre, kulturen og hele livsførselen ble satt i spill - og tapte. Sjøsamere, kvener og reindriftssamer fikk unngjelde. Vi hadde et unikt mangfold i lokalsamfunnet vi var stolte av og levde godt med, men det var uønsket hos myndighetene. Overgrepene gjelder folk som lever i dag, og de har påvirket etterfølgende generasjoner.

De dramatiske hendelsene og fornorskningspolitikken rammet en befolkning som levde på et virkelig bærekraftig vis. Stor grad av selvhushold, god utnyttelse av lokale materialer og råvarer, og ikke minst nøysomhet, preget livet i Nesseby.

Kombinasjonsbruk og samarbeid gjorde at man levde godt, nært på naturen og uten å stille altfor store krav om høyere levestandard. Etter andre verdenskrig ble næringsstrukturen endret.

Pengeøkonomien gjorde seg mer gjeldende i etterkrigstida, noe som endret folks daglige liv gradvis. Arbeidstakerne skulle ha mer utdanning og spesialiseres, og næringslivet ble mer industrialisert. Hundrevis av arbeidsplasser forsvant når en liten gård, sjark, sesongarbeid i andre næringer og høsting av naturen ikke lengre var godt nok til å leve av.

I etterkrigsårene har levekårene blitt gradvis bedre. Godt lønnet arbeid, mer utdanning og bedre offentlig helsetilbud har vokst fram både nasjonalt og lokalt. Vi har oppnådd aksept for samisk og kvensk språk og kultur. Vi har høy trivsel og lavt konfliktnivå, og samhold og tradisjoner for samarbeid står sterkt og bidrar til bolyst. Nå staker vi ut kursen for å bli et enda bedre samfunn for alle innbyggerne våre. Et samfunn uten hets og diskriminering.

«Ikke snakk samisk – snakk menneskespråk!»

Lærer til en samisk jente, født i 1980

Hva mener vi med «et sjøsamisk bolystsamfunn»?

Det sjøsamiske er fellesnevneren vår. Nesseby skal utvikle seg til et attraktivt sted å flytte til og bli boende i. Det sjøsamiske skal ha til grunn for en slik framtid utvikling.

Varangerfjorden og havområdene utenfor har alltid vært et fellesskap. Historisk tok både kvener, reindriftssamer og nordmenn til fjorden og fiskeriene, sammen med sjøsamene. Sjøen var, og er fortsatt, en felles arena for matauk, næring, handel og transport. Den påvirket alle som levde og virket her.

Sjøsamene levde i et bredt samkvem og samarbeidet med andre folk om det meste. Folkegruppene er etter hvert godt blandet. De fleste av oss som bor her, har forfedre fra to eller flere etniske grupper. Det sjøsamiske er det som er nærmest oss alle.

Den sjøsamiske identiteten er særegen og verdt å ta vare på. Den er nært knyttet til kombinasjonsnæring og naturalhushold. Vi har våre egne tradisjoner innen mat, og vi er naturlig gjestfrie. Det er en god identitet, ikke minst for oss som gjerne mottar turister og andre tilreisende.

Varanger samisk er unikt for Nesseby og må sikres for fremtiden gjennom videreføring til barna våre. Kommunen har fostret Isak Sabasenteret for å bevare samisk språk. Drakt, duodji og musikk med rot i de sjøsamiske tradisjonene våre har en voksende plass i samfunnet. Også immaterielle kulturverdier som joik, sosiale skikker, ritualer, kunnskap og ferdigheter er viktige.

Varanger samiske museum er et godt sted for å reflektere over oss selv, og hvordan sjøsamere har levd i pakt med naturen, omverdenen og hverandre. Og, vi er fortsatt helt avhengige av hverandre, for å skape gode liv.

FNs bærekraftsmål 10: *Mindre ulikhet*

Delmål 2: om å sikre myndiggjøring og fremme sosial, økonomisk og politisk inkludering av alle, uavhengig av alder, kjønn, funksjonsevne, rase, etnisitet, nasjonal opprinnelse, religion eller økonomisk eller annen status.

Kilde: Forente nasjoner.

Samfunn og organisasjon i endring

Unjárgga Gielda / Nesseby kommune må forholde seg til en befolkningsutvikling som peker nedover. Det betyr at vi må planlegge klokt. Vi skal bruke ressurser på å tiltrekke oss nye innbyggere, men samtidig prioritere å styrke livskvaliteten for dem som allerede bor her. Folk kommer til og bor i Nesseby av ulike grunner – vår viktigste oppgave er å sørge for at de ønsker å bli. Det krever gode tjenester, trygge bomiljøer og et lokalsamfunn som oppleves inkluderende og meningsfullt. Ved å satse på tilhørighet, trivsel og kvalitet i hverdagen, legger vi grunnlaget for en bærekraftig utvikling – uavhengig av hvor mange vi blir.

Vestre Varanger samarbeidet

Vestre Varanger samarbeidet er et interkommunalt samarbeid mellom kommunene Nesseby, Tana, Berlevåg og Båtsfjord kommuner. Formålet med samarbeidsavtalen er å sikre gode og likeverdige kommunale tjenester til innbyggerne i alle de fire kommunene. Samarbeidet inkluderer følgende områder: plankontor, barnevern, IT, økonomi, forvaltningskontor.

Bygdevekst

Bygdevekst handler for Nessebysamfunnet om å gjøre det enklere og mer attraktivt å bo, jobbe og leve her. Det finnes ikke én løsning på fraflytting og mangel på arbeidskraft, men kommunen tror på å jobbe bredt og praktisk: flere boliger, bedre utdanningstilbud, sterkere næringsliv og mer samarbeid – både lokalt, regionalt og med nasjonale myndigheter.

Vestre Varanger kommunene (Nesseby, Tana, Berlevåg og Båtsfjord) har gjennom bygdevekstavtalen inngått en avtale og etablert et samarbeid med Kommunal- og distriktsdepartementet og Statsforvalteren i Troms og Finnmark. Samarbeidet og satsingen har til hensikt å bidra til bosetting, tilgang på kompetent arbeidskraft og fremtidsrettet næringsutvikling i avtalekommunene. Avtalen inkluderer 6 delmål:

- Øke samarbeid om samfunnsutvikling og planlegging
- Øke boligbygging og utvikle nye boligtilbud

- Øke tilgang til og bruk av fleksibel og desentralisert utdanning
- Styrke næringsutvikling i avtalekommunene
- Utvikle lokale studie- og kontorfellesskap
- Øke rekruttering av relevant arbeidskraft

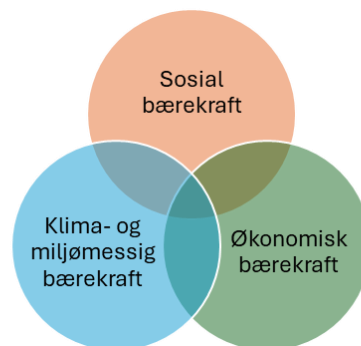
Omstillingregion

Mangel på kompetent arbeidskraft, et ensidig arbeidsmarked og behovet for å beholde og rekruttere fagkompetanse er stort. Dette var bakgrunnen for at kommunene i Vestre Varanger (Nesseby, Berlevåg, Båtsfjord og Tana) gikk sammen for å søke om status som omstillingregion. I februar 2025 vedtok fylkestinget at de fire kommunene fikk status som omstillingsregion, og at det bevilges 12 millioner kroner til ordningen. Målet med regional omstilling er å bidra til å øke utviklingsevnen hos næringsliv og kommuner, bidra til å skape nye og sikre eksisterende arbeidsplasser, samt bidra til å skape attraktive kommuner. Hvis fellesprosjektet blir en suksess, kan omstillingsregionen Vestre Varanger motta støtte fra fylkeskommunen årlig og minst seks år fram i tid.

Vår felles bærekraft

Bærekraft omhandler tre overordnede dimensjoner. *Miljømessig bærekraft* handler om å ta vare på naturen og ressursene våre. Det innebærer å redusere forurensning, bevare biologisk mangfold, og bruke fornybare ressurser på en måte som ikke ødelegger miljøet for fremtidige generasjoner.

Sosial bærekraft setter søkelys på mennesker og samfunn. Det betyr å sikre rettferdighet, likestilling, utdanning, helse og gode levekår for alle – både nå og i fremtiden. Det handler også om å bygge inkluderende og trygge samfunn. *Økonomisk bærekraft* går ut på å skape økonomisk vekst og utvikling uten å skade miljøet eller samfunnet. Det innebærer ansvarlig produksjon og forbruk, samt å sikre at økonomiske systemer er robuste og rettferdige.

Bærekraftsdimensjonene

FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030. Målene ivaretar både økonomiske, sosiale og miljømessige forhold fordi det er helheten som gir bærekraft. Som kommune og innbyggere i et særdeles rikt land, kan vi ta andre hensyn enn bare egne økonomiske fordeler. Vi bryr oss også om naturen, og om hvordan alle mennesker i alle land egentlig har det.

Nesseby kommune har utredet hvordan vi skal forholde oss til bærekraftsmålene, og hvordan disse skal brukes og synliggjøres i denne planen. Utgangspunktet var FNs beskrivelse av målene og de 169 delmålene som er knyttet til dem. De 17 bærekraftsmålene er godt synlige i denne planen. Målene er valgt ut og representerer de langsiktige effektene som vi skal oppnå med innholdet i kapitlene de vises i.

FNs bærekraftsmål på samisk. Kilde/oversettelse: Sametinget.

Bærekraft for omverden

Nesseby kommune skal bidra til en bærekraftig, global utvikling. Vi har valgt å fokusere på et utvalg bærekraftsmål som vi har spesielt gode forutsetninger for å bidra innen. Disse er:

Bærekraftsmål nr 2, Utrydde sult, er valgt pga Nessebys forutsetninger for og ambisjoner om å produsere og eksportere mer mat.

Bærekraftsmål nr 12, Ansvarlig forbruk og produksjon, er et mål hvor kommunen kan ta en forbilderolle.

Bærekraftsmål nr 13, Stoppe klimaendringene, er viktig for Arktis, som er hardt rammet av den globale oppvarmingen. Det er viktig at alle lokalsamfunn, uansett størrelse, bidrar til å nå klimamålene og redusere negative effekter av klimaendringene.

Bærekraftsmål nr 17, Samarbeid for å nå målene, er viktig for å nå fram med arbeidet mot ulikhet, hets, diskriminering og etnisk ekstremisme i verden. Nesseby kommune kan oppnå større resultater lokalt gjennom samarbeid både nasjonalt og internasjonalt.

For bærekraftsmålene 12 og 13 kan kommunen stille krav til leverandører om miljøvennlige bedriftsprofiler og bærekraftige leveranser i forbindelse med offentlige anskaffelser.

FNs bærekraftsmål. Kilde: Forente nasjoner.

Ansvar, utfordringer og muligheter

Det er et stort ansvar å ta vare på de eldste på grunn av historien vår. Vonde opplevelser sitter igjen hos noen – de fortjener en god alderdom. Mange har slitt med følelsen av mindreverd fordi deres opprinnelige språk og kultur skulle undertrykkes, og i verste fall fjernes helt. De vonde følelsene har vært arvelige. De har ikke vært et godt utgangspunkt for enkelte Nessebyværingene når de skulle begynne på skole, og deretter delta i et arbeidsliv på andre kulturers premisser.

Nesseby kommune tar ansvar for å gjenreise det samiske i samfunnet vårt. Det skal vi gjøre i en tid hvor hets og diskriminering fortsatt er et samfunnsproblem. Deler av det sjøsamiske, herunder språket varangersamisk, er utryddingstruet.

Det kreves kunnskap og ressurser å gjenreise kultur og bygge ny stolthet. Arbeidet med å ta tilbake identiteten, er god lindring for de som har sett at det gikk andre veien for bare noen tiår siden.

Noen av kommunens største utfordringer er listet nedenfor.

- Liten befolkningsstørrelse, med følgekonskvenser for rekruttering, stedsutvikling og næringsutvikling.
- Næringslivet er lite og sårbart, og med stor konkurranse om kunder og kompetanse fra nærliggende sentra.
- Boligmassen er ikke tilpasset innbyggernes framtidens behov.

Utfordrings- og mulighetsbildet kommunen befinner seg i utgjør et overordnet bakteppe for utviklingen av målstrukturen i denne planen: Flere av utfordringene kan ikke løses på kort sikt, og krever langsiktig innsats. Hvis vi mislykkes med noen av dem, kan dette spille over på de andre. En passiv tilnærming til utfordringsbildet kan på sikt få følger for kommunens selvstendighet.

Hovedmål og satsinger for 2025-2036

Hovedmålene for planperioden 2025 – 2036:

- Styrke og modernisere de kommunale tjenestene.
- Øke sysselsettingen lokalt, samt bidra til kommunal og regional vekst.
- Videreutvikling av den sjøsamiske identiteten og lokalsamfunnets egenart.

Alle hovedmålene bygger opp under ønsket om ytterligere styrket bolyst og tilflytting. Tilrettelegging for unge mennesker står sentralt.

De kommunale tjenestene er et forbedringsområde. Innbyggerne fortjener at vi gjør det beste oppnåelige for alle, og at vi evner å samhandle på tvers av virksomheter. Gode tjenester er en bærebjelke i et lokalsamfunn, og spesielt her hvor næringslivet er av begrenset størrelse. Tjenestene må tilpasses den demografiske utviklingen. Vi må arbeide mer strategisk, helhetlig og planmessig med utviklingen av tjenestene våre.

Næringsaktiviteten og tilførsel av mer aktivitet til kommunen er et premiss for vekst. Samfunnets størrelse, kvalitet og bærekraft følger i noen grad næringsutviklingen og sysselsettingen. Vi legger til grunn at vi kan oppnå mest i de næringene og bransjene vi allerede har et godt fotfeste i, og god kompetanse innen.

Den sjøsamiske identitetsutviklingen skal løftes til et nytt nivå og mer tydelig for omverdenen utenfor kommunen. Vi skal bruke lokal kultur og identitet i næringsutviklingen. Dette skal skje gjennom økt synlighet, kunnskapsspredning og en forsterket beskyttelse og utvikling av samisk språk, tradisjoner og kultur. Den sjøsamiske identiteten vår skal påvirke stedsutviklingen. Isak Saba senteret og Varanger Samiske Museum forblir viktige ressurser i denne satsingen.

Hovedmålene skal nås gjennom syv satsingsområder som presenteres i de neste kapitlene. Satsingsområde nummer 1-6 er en videreføring fra samfunnsplanen vedtatt i 2021, mens satsingsområde nummer 7 er lagt til. Satsingsområdene har bærekraftsmål knyttet til seg. Målene uttrykker hvilke langsiktige effekter kommunen skal oppnå gjennom satsingen. Noen av de syv satsingsområdene støtter to eller flere hovedmål.

Det er også sammenhenger satsingsområdene imellom ved at et satsingsområde gir positiv effekt også for andre satsingsområder. Det beste eksempelet er Šillju som også skal gi gode effekter også for barn og unge, bolyst, folkehelse og næringsutvikling.

Bærekraft, mål og satsinger er i varierende grad målbare. Vår metode er å følge utviklingen gjennom offentlig statistikk, samt å følge opp mål i handlingsdel og økonomiplan. Resultatene våre kommer til uttrykk i kommunens årsmeldinger.

Satsingsområde 1: Šillju

Šillju er en samlebetegnelse for flere tiltak og initiativer som kan samlokaliseres i Varangerbotn. Dette er nært knyttet til den sjøsamiske identiteten vår. Ideen med Šillju og et nytt fellesbygg er grunnlag for driftssynergier, kompetanseutveksling og innovasjon. Šillju er kreativ stedsutvikling i praksis.

Den overordnede målsettingen er økt attraktivitet og bolyst for hele lokalsamfunnet vårt. Målgruppen for Šillju er hele befolkningen. Vi har spesielt tro på gode effekter for barn og unge, de eldre, kulturlivet, folkehelsen og næringslivet. Næringsaktørene våre, de som er her og de vi ønsker velkommen, skal kunne se helt nye muligheter i Šillju.

Šillju er samisk og betyr «tun». Tun i den forstand at den nye arenaen skal ha flere tilstøtende funksjoner og bygninger i sentrum av Varangerbotn. Tun-navnet er valgt fordi det symboliserer fellesskap, samarbeid og aktører som utfyller hverandre.

Šillju skal styrke og samarbeide med Isak Saba senteret, Varanger samiske museum, Vuonnamarkanat, biblioteket, duodjeinstituttet og det lokale næringslivet. Kunnskapsformidling, utdanning og kultur vil stå sentralt, sammen med handel og folkehelsefremmende aktiviteter. Det kulturelle næringslivet, musikk, teater, annen kunst og kunsthåndverk inngår i Šillju. Et fellesskap i tunet skal danne grunnlag for aktivitet som det ellers ikke er marked for i et samfunn av Nessebys størrelse. Šillju skal framstå som en attraksjon i Varangerområdet, og samtidig være en motor for å markedsføre andre attraksjoner. Šillju vil fylle rollene som kommunens kulturhus og frivillighetssentral.

Vi skal arbeide for at innbyggerne kan gjennomføre fjernutdanning på alle nivåer med Šillju som fysisk studiested. Vi skal også legge til rette for at fjernarbeid skal kunne utføres fra de samme lokalene. Den samme infrastrukturen skal også gjøre det mulig for innvandrere å vedlikeholde båndene til sine hjemland.

Samskaping, kreativitet og medvirkning må stå sentralt i et slikt løft som Šillju ønsker å tilrettelegge for.

FNs bærekraftsmål. Kilde: Forente nasjoner.

1	Delmål
1.1	Šillju skal være et samlingssted for kommunens innbyggere som bidrar til ivaretagelse og utvikling av samisk språk og kultur.
1.2	Šillju videreutvikles gjennom en bredt anlagt utviklingsprosess. Folkemøter og et folkelig engasjement for prosjektet blir en viktig del av prosessen.
1.3	Šillju arbeides med som et prioritert stedsutviklingsprosjekt under kommunestyrets ledelse.
1.4	Šillju skal bidra til å dekke lokaliteter som mangler i kommunen, for eksempel grovkjøkken, kulturscene, samlingssted, lokaler for duodji og formidling av tradisjonell kunnskap m.m.

Satsingsområde 2: Barn, ungdom og foreldre

Unjárgga giella/Nesseby kommune har gjennom flere år satset tungt på barn og unges utvikling. Kommunen legger FNs barnekonvensjon og Grunnlovens §104 til grunn for oppvekstarbeidet. Barnekonvensjonen er delt inn i fire hovedområder av rettigheter:

- Barn har rett til liv og helse
- Barn har rett til skolegang og utvikling
- Barn har rett til omsorg og beskyttelse
- Barn har rett til deltakelse og innflytelse

Grunnlaget for gode levevaner legges tidlig i barndommen. Trygge voksne, et godt bomiljø, venner og familie, et mangfold av fritidsaktiviteter, møteplasser og deltakelse er forhold som påvirker barns utvikling. I realiseringen av dette legger vi til grunn at alle virksomheter og enheter i kommunen har et ansvar for barns utvikling, og vi skal utfordre foreldregruppen og frivilligheten på deres viktige bidrag. Det etablerte tverrfaglige samarbeidet og tidlig innsats skal videreføres. Vi tenker at det at alle voksne har et ansvar er et gyldig prinsipp for barns utvikling i et lokalsamfunn som vårt.

Vi skal jobbe forebyggende fra svangerskap til barna blir unge voksne. Vordende foreldre skal møtes med kompetente ansatte som følger nasjonale retningslinjer for svangerskap, fødsel, helsestasjon og skolehelsetjeneste. Samtlige fagpersoner som jobber med barn og unge, skal bidra til forebygging og å styrke fysisk og psykisk helse hos barn og unge.

Barn og unge skal ha trygge og gode oppvekstvilkår, uavhengig av foreldres økonomi og etniske opprinnelse. Foreldre som opplever mestring i foreldrerollen, gir trygge barn. Barn og foreldre skal møtes av et hjelpeapparat som jobber med utgangspunkt i barnas beste.

Kommunens ansatte skal inneha nødvendig faglig kompetanse, samt språk og kulturforståelse.

Gjennom en omsorgsfull start i barnehagen og likeverdig og tilpasset opplæring i skolen, skal vi legge til rette for en god overgang til videregående utdanning. Vi skal arbeide målbevisst med å motivere våre unge til å satse på utdannelse og yrkesopplæring som er etterspurte og relevante for framtidig karriere og bosetting i kommunen. Vi skal samarbeide med næringslivet om arbeidstrening og sommerjobber for ungdommene våre.

Som liten kommune kan vi tidvis være sårbare innenfor enkelte tjenestemråder. Barnets beste innebærer at vi skal vurdere ytterligere samarbeid med andre kommuner hvis vi selv ikke kan ivareta gode nok tjenester

FNs konvensjon om barnets rettigheter

Barnekonvensjonen bekrefter hva samfunnet og voksne må lykkes med for at barn skal ha det godt. Et helhetlig arbeid med oppvekst gir barn og unge et godt forhold til hjembygda.

Figur fra regjeringen.no.

FNs bærekraftsmål. Kilde: Forente nasjoner.

2	Delmål
2.1	Vi skal motivere til samisk der det er naturlig, og informere om nytten av en tospråklig oppvekst. Styrke og videreutvikle det samiske språket i barnehage, skole og fritid, gjennom øremerkning av midler.
2.2	En kompetent skole og barnehage med tidlig innsats og god samhandling som bærende prinsipp.
2.3	Vi skal skape tettere bånd mellom skole, ungdomsklubb og kulturskole, og arbeide for at kulturtilbud og aktiviteter er tilgjengelig for alle barn i kommunen.
2.4	Vi skal arbeide for at Nesseby er en trygg kommune å vokse opp i, med møteplasser for barn, unge og foreldre, samt etterstrebe sommerjobbstillinger til unge i kommunen.
2.5	Tilbuds- og aktivitetsinfrastruktur i kommunen skal vedlikeholdes og oppgraderes ved behov.

Satsingsområde 3: Gode liv – Bolyst for alle

Et godt liv for innbyggerne våre innebærer at respekten for den vi er, identitet, kultur og språk, etableres i samfunnet. Vi lever med ettervirkningene av fornorskning og undertrykkelse i nylig historie. I tillegg er det nødvendig å ta et oppgjør med den hetsen og diskrimineringen som pågår i det norske samfunnet i dag. Vi skal arbeide for likeverd og aksept for alle mennesker, uansett bakgrunn. Vissheten om anerkjennelse og trygghet rundt identitet skal være et fortrinn for kommunen vår når folk skal velge bosted.

Vi skal tilby kultur og aktiviteter til alle, uavhengig av inntekt. Vi skal arbeide for at flest mulig får en arena hvor de kan utfolde seg med sine interesser og talenter. Det gode liv er uløselig knyttet til naturen rundt oss. Friluftsliv, høsting og bruk av naturens ressurser står sterkt. Nesseby kommune skal legge til rette for en svært aktiv men bærekraftig bruk av utmarka. Vi skal bære videre tradisjonsrike metoder for konservering og tilbereding av lokale matressurser.

God helse og livskvalitet er viktig for den enkelte. Mestring, selvstendighet og aktivitet er nøkkelord for gode liv. Kommunen jobber for et forsvarlig og godt tjenestetilbud til alle som har behov for tjenestene våre. Vi er forberedt på en viss vekst innen eldreomsorg og at volumøkningen må følges opp med løsninger som er økonomisk bærekraftige.

Høy kompetanse er viktig for kommunens evne til å bidra til bolyst. Vi skal arbeide planmessig med å rekruttere og beholde gode medarbeidere.

Varangerbotn skal videreutvikles som senter for å gjøre kommunen mer attraktiv for innbyggere, mulige tilflyttere og bedrifter. Offentlige funksjoner, handel og tjenester samt nye boliger vil i hovedsak bli lagt til kommunesenteret. Vi ønsker et levende senter som også kan utgjøre et marked for mer handel samt kulturell og sosial aktivitet. Arbeidet med Šillju, samt Varanger samiske museum, har en spesielt viktig rolle innen bolyst.

FNs bærekraftsmål. Kilde: Forente nasjoner.

3	Delmål
3.1	Vi skal engasjere oss i oppfølgingen av Sannhets- og forsoningskommisjonens arbeid. Samisk språk skal kunne brukes i møter mellom folk og det offentlige.
3.2	Lag og foreninger skal støttes for å ta et enda større ansvar for deltakelse og sosialisering av folk i alle aldre. Vuonnamarkanat skal videreføres.
3.3	Vi skal arbeide for å opprettholde utmarka som en arena for innbyggernes og reiselivets bruk.
3.4	Kommunen skal legge til rette for at Frivillighetssentralen kan bidra inn i arbeidet med å få på plass en ordning for utlån av utstyr.
3.5	Innbyggere og bedrifter skal møtes med god service. Hjemmesiden skal gi oppdatert informasjon til innbyggere og andre. Kommunen skal markedsføres på en positiv måte.
3.6	Flere skal integreres i politikk, foreningsarbeid, kulturliv osv., med særlig fokus på unge og innvandrere.
3.7	Vi skal arbeide for å ha tilstrekkelig med inkluderende møteplasser for unge voksne, voksne og eldre i kommunen, uavhengig av språk og nasjonalitet.
3.8	Etterstrebe et ryddig og innbydende Varangerbotn (kommunesentrum)
3.9	Vi skal jobbe opp mot regionale og statlige myndigheter, samt private aktører, for å sikre et godt kollektivtilbud i kommunen, på vei, i luften og til sjøs.
3.10	Etterstrebe arbeidsplasser og arenaer som tilrettelegger for de som trenger språktrening.

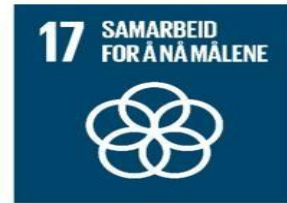
Satsingsområde 4: Folkehelse

Folkehelsearbeidet er det målrettede arbeidet som gjøres for at innbyggerne i Unjárga/Nesseby skal oppnå bedre helse og livskvalitet. Barn og unge, psykisk helse og rusforebygging står sentralt. Folkehelse favner bredt og alle kommunens virksomheter har et ansvar. Det pågår mye godt folkehelsearbeid i Nesseby, også utenom kommunens tjenester. De viktigste bidragsyterne er frivillige lag og foreninger samt engasjerte ressurspersoner.

Ensomhet er uhelse som griper om seg. Vi skal arbeide målbevisst med deltakelse for alle innbyggerne. Aldersutviklingen i samfunnet bidrar til at flere eldre innbyggere kan bli for mye alene. Vi skal legge til rette for at de kan velge å bo i nærheten av andre i tilsvarende situasjon, og nært sosiale arenaer.

Vi skal arbeide med å skape trygghet omkring identitet, kultur og språk for alle. Dette gjelder også de som har kommet til Nesseby fra utlandet, og har særskilte behov for å integreres i samfunnet vårt. Arbeidet vårt skal inspireres av aksept og toleranse for alt som er annerledes, enten det gjelder etnisk bakgrunn, religion eller legning.

Naturen er og forblir en stor arena for helsefremmende aktiviteter i Nesseby. Vi skal fremme et aktivt liv i naturen og i nærområdene der folk bor. Sykkel som helårs mosjons- og transportmiddel skal også fremmes.

FNs bærekraftsmål. Kilde: Forente nasjoner.

4	Delmål
4.1	Kommunen skal til enhver tid ha en oversikt over helsetilstanden til befolkningen, slik at kommunen kan jobbe for god utvikling i et folkehelseperspektiv.
4.2	Fremme fysisk aktivitet der alle skal kunne finne aktiviteter som er tilpasset seg. Økt bruk av grønn resept og frisklivssentralens tilbud inngår i strategien.
4.3	Hindre utenforskap og ensomhet i alle livsløp gjennom tilbud gitt av kommunen og i samarbeid med frivillige organisasjoner. Alle skal gis mulighet til å delta på arenaer som passer for dem.
4.4	Styrke samarbeidet med lag og foreninger som leverandører av helsefremmende aktiviteter.
4.5	Legge til rette for at innbyggerne kan ferdes til fots, på ski og på sykkel. Stier skal merkes og informeres om. Høsting, fiske, jakt, bærplukking m.m., skal være tilgjengelig for befolkningen.
4.6	Samarbeide med Varanger samiske museum, Isak Sabasenteret, oppvekstsenteret, helsesenteret og andre aktører for å vedlikeholde og utvikle samisk språk og kultur som en bærebjelke for kommende generasjoner.
4.7	Styrke kompetansen innen helse- og omsorgstjenestene, herunder arbeide med å styrke observasjons- og vurderingskompetansen hos helsepersonell i kommunehelsetjenesten.
4.8	Vi må ta i bruk velferdsteknologi for å kunne møte økende antall eldre.

Satsingsområde 5: Næringsutvikling

Næringsbegrepet er tradisjonelt forbundet med produksjon og salg av varer og tjenester med det formål å skape økonomisk overskudd. I det samiske næringsbegrepet, ealáhus, inngår også høsting i naturen uten vanlig pengeinntekt. Børsanking, jakt, ferskvannsfiske, fjordfiske til hjemmeforbruk og annen høsting av naturen er en del av naturalhusholdningen i de fleste husstandene. Utmarka, floraen og faunaen, er grunnpilarer i samisk identitet og kultur. Birgejupmi, det samiske begrepet for overlevelsessevne og levekraft, innebærer at folk benytter fritid og egne ressurser for å gjøre seg litt mindre avhengig av alminnelig inntekt. Den etablerte selvbergingsbruken av marka og fjorden er innarvet i samisk kultur. Vi skal legge til rette for at innbyggerne kan bruke naturressursene på en måte som fremmer bolyst.

I Unjárgga giella / Nesseby kommune er kombinasjonsnæring en vanlig næringsform. Reindrif, landbruk, fiskeri, jakt, sanking m.m, og forskjellige kombinasjoner av disse, er noe befolkningen vår livnærer seg av. Vi skal jobbe og tilrettelegge for at slike næringsformer også vil ha gode forhold til å bedrives i fremtiden.

Vi skal videreutvikle oss som primærnærings- og matproduksjonskommune. Satsingen skal favne reindriften, landbruk og fiskeriene. Vi skal arbeide for at foretak som følger tradisjonelle bruks- og næringsmønstre, får bedre rammebetingelser. Vi vil støtte innovative tilnærminger.

med nye metoder og teknologi i alle næringene. Utøverne skal oppmuntres til å skape tilleggsinntekter innen kortreist mat, reiseliv, sosiale tjenester, kultur osv.

Kløvnes skal utvikle seg til den naturlige landingsplassen for sjømat i Indre Varangerfjord, og samtidig utmerke seg med ivaretagelse av sjøsamisk kultur og språk i utøvelsen av en tradisjonell sjøsamisk næring. Vi skal rekruttere til fiskeryrket med bakgrunn i lovbestemmelser og offentlige ordninger som favoriserer sjøsamiske fiskeriinteresser. Satsingen gjelder alle typer sjømat. Videreutvikling og økt verdiskapning i oppdrettsnæringen er aktuelt gjennom nye konsepter, og der slik satsing ikke går på bekostning av de tradisjonelle fiskeriene.

Landbruket skal forbli en viktig del av næringsaktiviteten i kommunen. Samarbeidet med Tana om landbruksforvaltning skal videreføres. Økt jordbruksareal i aktiv drift er et mål og driveplikt skal følges opp av kommunen. Grunnlaget for vekst i produksjonen skal bevares ved å unngå fradelinger og omdisponeringer som kan forringe lønnsom matproduksjon. Sauehold er en viktig fellesnevner vi skal satse videre på. Bøndene skal inspireres til å finne merinntekter i lokalmat, reiseliv, grønnsaker, hagebær og bygdeservice. Vi skal arbeide med «Inn på tunet» tjenester og se disse i sammenheng med rehabiliterende og lindrende aktiviteter for unge med psykiske lidelser.

Unjárgga/Nesseby kommune skal fortsette å legge til rette for reindriften. Næringen er viktig for kommunens samlede satsing innen matproduksjon, men også for det samiske samfunnets plass i kommunen. Reindriften trenger mye plass og beskyttelse mot forstyrrelser av beite og annen drift. Vi skal legge til rette for en bærekraftig drift for aktørene som er aktive i kommunen vår, og samarbeide med andre kommuner om det etter behov. Vi skal legge til rette for, og motivere til, tilleggsinntekter innen konsepter som Ut på vidda, natur- og opplevelsesbasert reiseliv, duodji og lokalmatproduksjon.

Vi skal også arbeide videre med en økende investeringsvilje i sekundær- og tertiærnæringer. Befolkningens tilbud og uavhengighet fra tilbud andre steder er en viktig drivkraft. Flest mulig av befolkningens og bedriftenes behov innen handel og tjenester skal kunne finne sin løsning lokalt. Etableringer innen hotell, restaurant, cateringvirksomhet, lydproduksjon, opplevelsesturisme m.m. har allerede lyktes. Varangerbotns egenskaper som trafikk- og kollektivknutepunkt skal utnyttes for å skape flere nyetableringer.

Naturen og andre særegenheter i kommunen gir gode forutsetninger for fortsatt satsing innen helårs reiseliv. Vi presenterer vår egen historie på en utmerket måte, og merker at den fenger. Satsingen rundt Varanger samiske museum, Mortensnes kulturminneområde og andre kulturminner forblir viktig. Vi skal legge til rette for en bærekraftig, opplevelsesbasert turisme. Reiselivet skal kobles til lokalmatproduksjon og de lokale tradisjonene innen høsting i naturen.

Unjárgga gieldda/Nesseby kommune har gode erfaringer med Sápmi næringshage som kompetanseklunge for næringsfeltet, spesielt innenfor strategiutvikling og bedriftsrådgivning. Et fortsatt samarbeid med næringshagen vil ytterligere styrke Varangerbotn og Nesseby som en attraktiv lokasjon for næringslivet. Kommuneadministrasjonen har begrensede ressurser, og næringslivet kan oppnå fordeler

av å samles i en næringsforening som kan arbeide med bedriftenes ønsker, behov og utfordringer på en annen og bedre måte. Vi skal styrke bevisstheten om virkemiddelapparatet i alle ledd i næringslivet.

Kommunen skal vie oppmerksomhet til motsetninger mellom enkeltnæringer både på land og til sjøs. Vi skal forebygge konflikter og legge opp til en mest mulig fredelig sameksistens mellom konkurrerende interesser. Hovedverktøyet vårt skal være dialog og forutsigbarhet.

FNs bærekraftsmål. Kilde: Forente nasjoner.

5	Delmål
5.1	Anerkjennelse for kommunens særskilte sammenheng mellom næring, selvberging og bolyst.
5.2	Motivere flere unge til karrierer i primærnæringene og matproduksjon
5.3	Jobbe for at primærnæringene har tilstrekkelig areal for sin drift
5.4	Videreføre samarbeidsordningene innen næringsutvikling, og arbeide for etableringen av lokal næringsforening.
5.5	Være forberedt på nye initiativer om næringsetableringer, nye offentlige og private arbeidsplasser og ny infrastruktur i kommunen.
5.6	Arrangere utviklingskonferanser for reiseliv, reindrift, bønder, grunneiere og matprodusenter og skape nettverk for samarbeid om næringsutvikling.
5.7	Fjorden skal så langt mulig forbeholdes fiske med passive redskaper (garn, line o.l.).
5.8	Satse på fiskeriet i fjorden, samt undersøke næringsmulighetene som finnes i tilknytting til pukcellaks.
5.9	Næringslivet skal inkluderes når næringsfondets retningslinjer revideres/oppdateres, og kommunen skal tale eget næringslivs sak på arenaer regionalt og nasjonalt.

Satsingsområde 6: En trygg og god bolig for alle

Bolig er et grunnleggende gode. Boligtilbudet påvirker husstanders vilje til å flytte til kommunen eller bli boende, og er derfor viktig. Den sosiale bærekraften skal ivaretas ved å ta vare på de vanskeligstilte i boligmarkedet. Målsettingen er at alle skal ha en bolig som er tilpasset behovene sine, uten at personlig økonomi eller helse skal være avgjørende.

Innbyggerne, arbeidssøkere og mulige tilflyttere skal spørres direkte gjennom undersøkelser og i innbyggermøter om sine boligbehov. Vi tar hensyn til endringer i alderssammensetningen. Nesseby har et økende antall eldre personer med omsorgsbehov. Noen av disse kan behøve ny

bolig. Vi må også ha god oversikt over personer med demens, funksjonsnedsettelse, innvandrerguppen samt rus- og psykiatrigruppen.

Vi skal samarbeide nært med næringslivet, grunneiere og relevante interessegrupper. Kommunen har en naturlig lederrolle i boligutviklingen. Vi skal stimulere til økt boligbygging gjennom reguleringsplaner for nye og attraktive boligfelt. Boligbyggere skal ha adgang til gunstige, byggeklare tomter. Privatpersoner og bedrifter som ønsker å bygge boliger, skal følges opp og støttes av kommunen. Vi skal også informere huseiere om fordeler ved utleie.

Investeringsstøtte fra Husbanken skal søkes om for å videreutvikle boligtilbudet for personer med behov for heldøgns helse- og omsorgstjenester. Også andre ordninger skal utnyttes.

Kommunale boliginitiativer skal i hovedsak legges til Varangerbotn. Boligutviklingen må sees i sammenheng med kostnadskrevede tjenester, transport, universell utforming og klimautviklingen. Økt bosetting sentralt kan forventes å styrke markedet for handel, sosiale møteplasser og kulturtilbud. Kommunen vil likevel se positivt på private søknader om spredt boligbygging i de sakene hvor søkerne har historisk tilhørighet.

FNs bærekraftsmål. Kilde: Forente nasjoner.

6	Delmål
6.1	Seniorene våre skal bo hjemme så lenge som mulig, helst i sin egen privateide bolig. Boligutviklingen skal understøtte et aldersvennlig samfunn.
6.2	Nye boliger for eldre og bevegelsehemmede skal etableres nært handel, offentlig kommunikasjon og sosiale møteplasser.
6.3	Startlånordningen skal bli bedre kjent i målgruppene. Kommunen skal kunne gi bolig- og økonomirådgivning, eller henvise innbyggerne til den best egnede instansen.
6.4	Leiemarkedet skal stimuleres gjennom etablering av utleieboliger.
6.5	Stimulere til boligbygging på de byggeklare tomtene.

Satsingsområde 7: Samfunnssikkerhet og lokal motstandskraft

Økende digital kriminalitet, ekstremvær som påvirker infrastruktur og liv, geopolitiske spenninger og nye sikkerhetsutfordringer, m.m. medfører behov for at vi som kommune er forberedt og tilpasser oss. I mars 2025 vedtok Nesseby kommunestyre en overordnet Risiko-

og Sårbarhetsanalyse for 2025-2029. Dette var en milepæl i arbeidet med å gjøre kommunen bedre forberedt på kriser og uforutsette hendelser, og med denne analysen forplikter vi oss til å følge opp viktige tiltak – for å sikre at Nesseby er en trygg og robust kommune for alle.

Videre vil kommunen bidra til å ivareta natur og miljø, jobbe for at forsvaret skal etablere seg i kommunen, gjøre innbyggerne kjent med hva de selv kan gjøre i forbindelse med beredskap, samt undersøke muligheter for økonomisk støtte til kartlegging av kvikkleireområder i kommunen.

7	Delmål
7.1	Vi skal ha oppdaterte planer og ROS-analyse for samfunnssikkerhet og beredskap.
7.2	Vi skal ivareta natur og miljø ved å etterstrebe å redusere klimagassutslipp ifb. kommunale byggeprosjekter og anskaffelser.
7.3	Nesseby skal jobbe for å få forsvaret etablert i kommunen.
7.4	Kommunen skal opplyse og informere innbyggere om trygg og tilstrekkelig matsikkerhet i hjemmet, og vurdere primærnæringenes rolle som bidragsyttere i forbindelse med matberedskap
7.5	Undersøke muligheter for økonomisk støtte til kartlegging av kvikkleireområder.

Organisasjonsutvikling / en robust kommune

Frem mot 2036 skal vi skape og sikre et samfunn som er bærekraftig for både nåværende og fremtidige innbyggere. Visjon, mål og verdier som finnes i kommuneplanens samfunnsdel skal gjenspeiles i kommunens daglige drift, inkludert i de forskjellige sektorene.

Kommunen skal utvikle tiltak og løsninger sammen med innbyggerne, fordi det er viktig for lokaldemokratiet, og fordi vi tror at vi sammen kan finne frem til de beste løsningene for vår kommune og vårt kommunesamfunn. Vi skal ta i bruk verktøyene i den kommunale verktøykassen på måter som innebærer at ressursene, inkludert de økonomiske, kommer hele kommunesamfunnet vårt til gode. I 2036 har kommunen vår styrket sin rolle som samfunnsutvikler ytterligere, og vi leverer gode tjenester til våre innbyggere.

For å levere best mulige velferdstjenester og bidra til et godt utviklingsgrunnlag, så er det viktig at kommunen har orden i sitt eget hus. Gode verktøy for intern styring og samhandling på tvers

av sektorer, samt med nabokommuner ved behov, skal bidra til en kommunal tjenesteproduksjon som preges av kvalitet, effektivitet, rettferdighet, samt gjennomføringsevne.

Vi skal være en offensiv kommune som både skaper og griper muligheter, samtidig som utvikling skal foregå i tråd med våre verdier, prinsipper og mål.

De ansatte er en viktig ressurs. Vi skal ha en organisasjonskultur hvor det finnes muligheter for og oppfordres til læring og forbedring. Kommunen skal være en attraktiv arbeidsgiver som evner å beholde, utvikle og rekruttere kompetente medarbeidere og ledere.

Arealstrategi

Arealstrategiene fastsettes som en del av prosessen med kommuneplanens samfunnsdel, og legges til grunn ved arbeidet med kommuneplanens arealdel. Arealstrategien er en konsekvens av vår egen politikk innen samfunns- og næringsutvikling, lovpålagte forhold samt en rekke andre hensyn, blant annet samfunnssikkerhet, klimatilpassning, naturmangfold, vannforvaltning, samferdsel og stedsutvikling.

Fredelig sameksistens

Konkurrerende interesser om areal kan oppstå i sjønære områder. Mye av bosettingen, samferdselen, jordbruket, infrastruktur samt flere vernehensyn er lokalisert nært fjorden. Det er også konkurrerende interesser om arealer mellom forskjellige næringer både på land og til sjøs. Kommunen skal spille en aktiv rolle i arbeidet med å gjøre interessenter så forlikt som mulig.

Om kystzoneplanleggingen spesielt

Nesseby er en del av et kommuneovergrepene samarbeid om ny kystzoneplan for Varanger. Kommunens satsing innen tradisjonelle fiskerier skal gå foran oppdrettsnæringen, der konkurrerende interesser oppstår.

Arealstrategier som gjelder landareal spesielt

Det skal settes av areal til infrastruktur, næringsutvikling og nyetableringer av bedrifter, spesielt i Varangerbotn. Forsvarets interesser i tidligere leir og skytefelt på Nyborgmoen videreføres av hensyn til økt fokus på militære behov i nord, og for kommunens del er det ønskelig med mer permanent tilstedeværelse her, for eksempel i form av en stående bataljon.

Jordvern skal praktiseres gjennom å legge til rette for økt matproduksjon i landbruket ved at dyrkbar mark og beiteland bevares for formålet. Landbrukets kjerneområder skal beskrives og kartfestes som hensynssone i arealdelen. Reindriften skal ha gode betingelser.

Arealdelen skal utvikles slik at folks adgang til høsting i og av naturen kan videreføres. Friluftsliv hele året og motorferdsel i vintersesongen (snøscooter) skal ha gode vilkår. Løyper av alle typer skal søkes forbundet med andre kommuners løyper på en hensiktsmessig måte.

Spredt boligbygging kan tillates, primært i de tilfeller utbygger har lokal tilhørighet eller av næringsmessige hensyn.

Vi skal ha en løpende oversikt over og vurdere masseuttakene og byggeråstoffsituasjonen mot langsiktige behov og konsekvenser av og mulige gevinster forbundet med driften. Målsettingen er en bærekraftig forvaltning av mineralressursene. Samarbeid med andre nærliggende kommuner om mineralressurser er aktuelt.

Stedsutvikling – Vi skal ta hele kommunen i bruk

Varangerbotn videreutvikles som et levende, funksjonelt og trygt kommunesenter, attraktivt for innbyggere og tilreisende. Offentlige funksjoner og næring må forventes lagt til kommunesenteret. Varangerbotn skal ha samordnede løsninger for boligutvikling, transport, grøntareal, kultur, handel, næring, offentlige tjenester og sosiale møteplasser. Šillju planlegges sentralt i Varangerbotn.

I bygdene utenom kommunesenteret skal det legges til rette for små boligfelt, møteplasser, næringsutvikling og kollektive transportløsninger. Det skal settes av areal til trafikksikre løsninger for barn og andre grupper i hele kommunen. Langtidsparkering av bobiler, campingvogner, hengere, maskiner, store kjøretøyer m.m. lokaliseres utenfor bygdesentraene.

Videreutvikling av private boligeiendommer i LNFR og sjønære eiendommer (100 metersonen)

Kommuneplanens arealdel skal tilføres bestemmelser om at vanlige boliger og våningshus på gårdsbruk kan videreutvikles med enkle anlegg som terrasser, plattinger, garasje, skjåer, vedskjul, gapahuker, grillhytter og lignende i en avstand på inntil 25 meter fra hovedbygningens midte. 25 meter gjelder nytt anleggs maksimale avstand og ytterpunkt målt fra hovedbygningens midte. Det nye anlegget skal være en naturlig del av boligeiendommen, og ikke utviklet for andre formål som næring, kultur mv.

Bestemmelsene skal sikre likhet mellom mulighetene som råder i vanlige boligfelt og boliger i LNFR områder og sjønære områder.

Klima, miljø og samfunnsikkerhet i arealplanleggingen

Naturmangfold, naturvern, kulturvern og (kultur-)landskapsvern samt vern av kulturmiljøer gjøres gjeldende slik at representative verdier bevares for framtiden.

Klimaendringene skal tas hensyn til. Tettsteder og utbyggingsområder skal gjennomgås og analyseres med hensyn til sårbarhet for skred, flom og overvann for videre utbygging og/eller fortetting. Arealers evne til infiltrering, fordrøyning og trygg bortledning av vann skal hensyntas. En hovedregel er at elver og bekker skal ha rom for naturlig utvikling og at tiltak ikke skal medføre vassdragsrelatert fare. Et særlig hensyn skal tas til vernede vassdrag.

Klimatilpasning gjennomføres, med særskilte hensyn til havstigning, kombinasjoner av stormflo, ekstremvær, flom, tørke, kvikkleire og andre risikoer. Vannkilder skal beskyttes mot forurensning samt effekter av klimaendringer og ekstremvær. Vi skal ta hensyn til vassdragsbruks- og verneverdi, og et særskilt ansvar for vernede vassdrag.

Universell utforming

Vi vektlegger gjennomgående god adgang for alle personer med funksjonsnedsettelse. Infrastruktur skal utvikles slik at det er god plass til alle typer hjelpemidler for mobilitet, og at alminnelig deltakelse ikke hindres.

Geodata

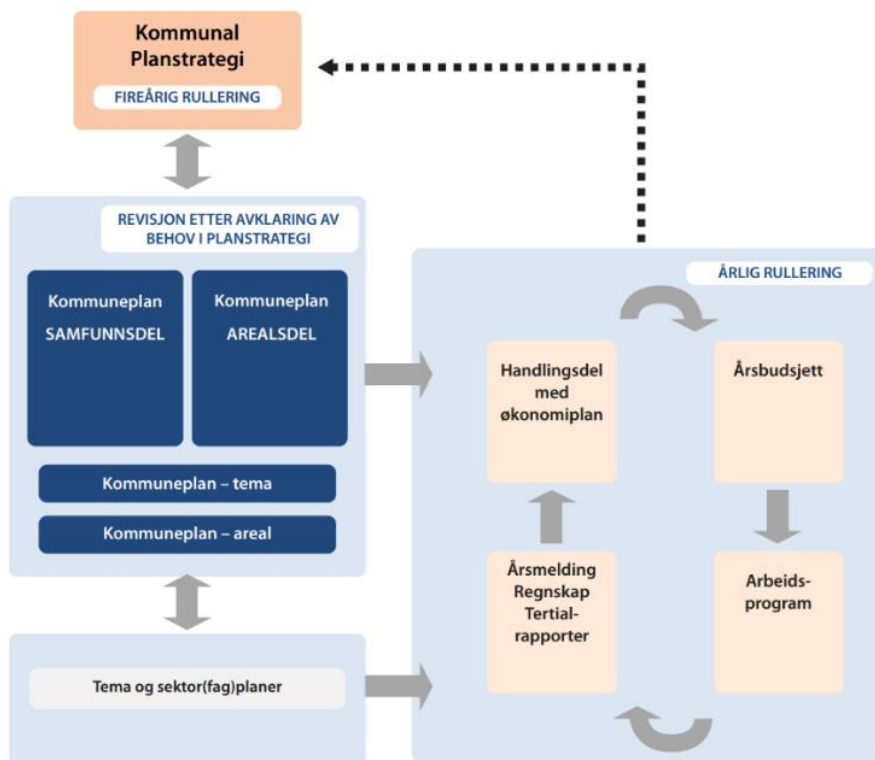
Vi skal være en del av den nasjonale geodatastrategien og visjonen at Norge skal være ledende i bruk av geografisk informasjon. Gode data styrker beslutningsgrunnlaget og åpner for økt verdiskapning, bedre utnyttelse og beskyttelse av arealene.

Veien videre – Implementering av samfunnsplanen

Samfunnsdelen skal legge føringer for det kommende arbeidet med kommuneplanens arealdel, i tillegg til tema- og sektorplaner, slik illustrert i figuren nedenfor. Samfunnsdelen skal være en plan som gjenspeiles i og tas i bruk av kommunens sektorer og ansatte i sitt daglige arbeid.

Det er også viktig at samfunnsdelen kobles tett opp til kommunens økonomiplanlegging gjennom en felles handlingsdel med økonomiplan. Hensikten med å koble samfunnsplanlegging og økonomiplanlegging er å sikre at kommuneplanleggingen skjer innenfor de økonomiske rammene kommunen har tilgjengelig, og at kommunen fordeler sine ressurser best mulig mellom drift og utvikling. Det må skaffes tilstrekkelig handlingsrom til samfunnsutvikling, men samfunnsutviklingen må også tilpasses tilgjengelige økonomiske ressurser. En god kobling er nødvendig hvis kommunestyret skal drifte kommunen best mulig og samtidig styre utviklingen av kommunen mot en ønsket tilstand.

Handlingsdelen til kommuneplanens samfunnsdel og økonomiplanen gjelder for fire år av gangen, men skal rulleres årlig. I arbeidet med handlingsdelen og økonomiplan er det viktig at kommunens sektorer involveres, for å finne gode løsninger i arbeidet med samfunnsdelens målsetninger samtidig som en holder seg innenfor kommunens økonomiske rammer.

Figur fra Regjeringen.no